

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

رشوه از دیدگاه قرآن

حرمت رشوه اباطل و حرام خواری ادرا اسلام

موضوع

تنهیه شده توسط حجت الاسلام علی رجبی

فهرست

*

@fosselat

رشوه از دیدگاه قرآن

- ۱- معنای واژه رشوه
- ۲- تدبیر در آیه ۱۸۸ بقره
- الف) ممنوعیت رشوه در امت اسلامی
- ب) گزیده تفسیر آیه
- ج) معنای واژگان کلیدی آیه
- د) پیام ها و آموزه های هدایتی و تربیتی آیه
- ۳- برخی مصاديق باطل خواری
- ۴- حرمت "رشوه"
- ۵- حرمت و ممنوعیت "باطل خواری" و "حرام خواری" در آیات قرآن
- الف) نهی از تصرف در اموال دیگران و ترویریست اقتصادی
- ب) علت گرفتاری یهودیان به عذاب جهنم
- ج) حرام خواری و دروغ پردازی یهودیان عصر پیامبر (ص)
- د) چرا علمای ربانی از گناه و حرام خواری نهی نمی کنند؟
- ۶- رشوه در نهی البلاعه
- الف) داستان "اشعت ابن قیس" منافق و رشوه شبانه او به علیه السلام
- ب) شرایط حاکمان عدل [دلیل هلاکت پیشینیان]
- ۷- فتاوی فقهی

معنای واژه "رشوه"

"رشوه" از ماده "رشاء" به معنای : ریسمان بلنده ، ریسمان دلو و چاه .
-تناسب رشوه با "ریسمان" در این است که به وسیله ریسمان آب از چاه بیرون آورده می شود و به وسیله "رشوه" برای خواسته ها چاره جویی می شود .

رشا یَرْشُو رَشْوَا : رشوه دادن
راشی (اسم فاعل) : رشوه دهنده
مُرْتَشِی (اسم فاعل باب افعال) : رشوه گیرنده
إِرشاء (مصدر باب افعال) : رشوه دادن
إِسْتِرْشَاء (مصدر باب استفعال) : رشوه خواستن

[المنجد ، ص ۲۶۲]

۱۲) تدبیر در آیه ۱۸۸ بقره

ممنوعیت رشوه در امت اسلامی

گزیده تفسیر آیه

معنای واژگان کلیدی آیه

پیام‌ها و آموزه‌های هدایتی و تربیتی

تدبر در آیه ۱۸۸ بقره

الف) ممنوعیت رشوه در امت اسلامی

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ

و مخورید مال هایتان را در بین خودتان به ناحق

وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَامِ

و [به عنوان رشوه] سرازیر نکنید آن را به سوی حاکمان

< لِئَلَّا كُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ

تا بخورید بخشی از مال های مردمان را به گناه

- < وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

در حالی که شما می دانید (این کار گناه است)

تدبر در آیه ۱۸۸ بقره

ب گزیده تفسیر آیه

اسلام با تثبیت و امضای مالکیت اعتباری اشخاص بر مال، آنان را از تصرف ناحق و حرام در اموال دیگران نهی کرده است.

در حفظ اموال اشخاص باید مال دیگران را مانند مال خود دانسته، با تنظیم روابط مالی با یکدیگر از مجرای صدق و عدل، به حریم دیگران تجاوز نکنند که گویا به حریم خودشان تجاوز شده است، زیرا همه یک امت را تشکیل می دهند.

”رشوه مادی“ مالی است که انسان به قاضی و حاکم می دهد تا حقی را باطل و باطلی را حق جلوه دهد و بدین وسیله مال دیگران را به باطل تصرف و تصاحب کند و نیز موجبات گناه در دادن حکم ناحق بوجود می آید.

این گونه افراد چون معصیت را با علم به زشتی، حرمت و باطل بودن آن مرتکب می شوند، جدّا سزاوار توبیخ الهی اند، زیرا ارتکاب عامدانه و عالمانه معصیت، زشت تر و شنیع تر است.

[تفسیر تسنیم، ج ۹، ص ۴۹۷ و ۴۹۸]

تدبر در آیه ۱۸۸ بقره

ج معنای واژگان کلیدی آیه

۱- **لَا تَأْكُلُوا : "أَكْلٌ"** (خوردن) ، در آیه ، به معنای گرفتن یا مطلق تصرف است نه خصوص خوردن . واستعمال آن در این معنی به طور مجاز و به این مناسب است که "خوردن" مقدم ترین و نزدیکترین افعال طبیعی انسان است و از این روست که در همه زبانها از برخورد و تصرف و اخذ اموال همراه با بهره وری ، به "خوردن" تعبیر می شود و اگر کسی زمین ، خانه یا فرش کسی را بگیرد می گویند :

مال مردم خورد .

[المیزان ، ج ۲ ، ص ۵۱]

۲- **بَاطِلٌ** : نا حق ، در اصل به معنای چیزی است که در هنگام جست و جو کردن از آن ثبات ندارد . مانند سوگند دروغ که وسیله تصرف در اموال قرار گیرد . رشوه و غصب ، دو مورد از [تفسیر مهر ، ج ۲ ، ص ۱۲۰] مصاديق باطل خواری در آیه مورد بحث است .

۳- **تُذْلُوا : "ذَلُو، " "إِذْلَاء"** به معنای ارسال و دلورا به چاه انداختن و از آن بیرون کشیدن است . "إِذْلَاء" استعاره برای توصل به شیء است و در این آیه کنایه از رشوه دادن به حاکمان و قاضیان است تا به نفع رشوه دهنده رای صادر کرده و بدین وسیله اموال مردم را تصرف کنند . قرآن می فرماید : با مال ذلو اندازی نکنید . [تسنیم ، ج ۹ ، ص ۵۰۰]

تدبر در آیه ۱۸۸ بقره

د پیام‌ها و آموزه‌های هدایتی و تربیتی آیه

- ۱- مالکیت باید از راه صحیح باشد . مانند : تجارت ، زراعت ، ارث ، هدیه و ... ولی تصرف از طریق باطل و رشوه ایجاد مالکیت نمی کند . (وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ)
- ۲- اموال خود را از راه‌های قانونی و مشروع داد و ستد کنید ، نه بر اساس معاملات باطل و رشوه خواری
- ۳- جامعه در حکم یک پیکر واحد است (بینکم ، اموالکم)
- ۴- رشوه حرام است و انسان حق ندارد برای تصاحب اموال مردم رشوه دهد .
(وَتُذْلِلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَمِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ)
- ۵- رشوه مانند فرستادن دلو به درون بالوعه برای بیرون کشیدن لجن است و راشی (رشوه دهنده) با دلو رشوه از درون جان قاضی مرتشی (رشوه گیرنده) ، حکم باطل و لجن آلودی را می گیرد و با آن برون و درون خود را آلوده می کند و این نشان سفاهت و دیوانگی اوست .
- ۶- اسلام مردم را مالک اموالشان می داند . (أَمْوَالِ النَّاسِ)
- ۷- لغش‌های آگاهانه خطرناک است . (وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ)
- ۸- مفاسد اقتصادی و اجتماعی مانند حرام خواری و رشوه خواری ، در اسلام ممنوع است.
- ۹- رشوه خواری ، زمینه فساد حاکمان و پای مال شدن حقوق مردمان است .

برخی مصادیق باطل خواری در قرآن

۱- رشوه : لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ (بقره ۱۸۸)

۲- غصب (зорگیری) : وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَمِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ (بقره ۱۸۸)

نکته : کلمه "فریقاً" نشان می دهد که رشوه دهنده می خواهد با عمل خود بخشی از مال مردم را از آنها جدا کند و بین اموال آنان تفرقه ایجاد کند .

۳- خوردن مال یتیم : تعذی بـ مال یتیم "اکل مال به باطل" است که به شدت نهی شده است :
وَآتُوا الْيَتَامَى أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالْطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوَّبًا كَيْرًا (نساء ۲)

اموال یتیمان را [پس از بلوغ و رشدشان] در اختیارشان بگذارید، و [اجناس] کم ارزش [خود] را با [اجناس] با ارزش [آنان] جابه جا نکنید، و اموالشان را با مخلوط کردن به اموال خود نخورید؛ زیرا آن کار گناهی بزرگ است

۴- ربا خواری : یکی از علل عذاب بنی اسرائیل ربا خواری و مال مردم خواری است :

وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ (نساء ۱۶۱)

[نیز به سبب] ربا گرفتنشان که [مؤکداً] از آن نهی شده بودند، و خوردن اموال مردم از راه نامشروع، حلال های خدا بر آنان حرام شد

۵- کم فروشی :

وَيْلٌ لِلْمُطَفَّفِينَ {۱} الَّذِينَ إِذَا أَكْتَلُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ {۲} وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ {۳} (مطففين ۱ الی ۳)
 وای بر کم فروشان! (۱) آنان که چون [از مردم کالایی را با] پیمانه می ستانند، پُر و کامل می ستانند (۲) و چون [جنسی را] به مردم با پیمانه و وزن می دهند کم می گذارند (۳)

حرمت "رشوه"

"رشوه" با ادله اربعه حرام است :

۱- **قرآن کریم** در آیات متعدد بر حرمت رشوه ناطق است

مانند آیات : بقره ۱۸۸ - نساء ۲۹ - نساء ۱۶۱ - مائدہ ۴۲ و ۶۲ و ۶۳

۲- **احادیث** و اخبار مستفیضه با اسناد صحیح و معتبر از طریق شیعه و اهل سنت بر حرمت آن صراحة دارد

۳- **هر عاقلی** با توجه به پیامدهای رشوه خواری و ضرر های جبران نا پذیری که از این طریق بر پیکر اجتماع وارد می شود ، بر محکوم بودن رشوه خواری به صراحة داوری می کند .

۴- **اجماع** علمای فرقین که بسیاری از فقهاء بر تحقیق هر دو قسم آن (اجماع محصل و منقول) تصريح نموده اند .

نکته و آگاهی : حرمت رشوه از ضروریات دین است . زیرا قاضی جانشین معصومین (ع) است برای احقاق حق و اقامه عدل میان مردم ، لذا در **اخبار متواتره** از رشوه در قضاؤت به عنوان "کفر" و "شرك" تعبیر شده است .

[رشوه پدیده شوم اجتماعی ، ص ۵۳]

۵) حرمت و ممنوعیت "باطل خواری" و "حرام خواری" در آیات قرآن

- الف) نهی از تصرف دراموال دیگران و ترویجیست اقتصادی
- ب) علت کرفتاری یهودیان به عذاب جهنم
- ج) حرام خواری و دروغ پردازی یهودیان عصر پیامبر (ص)
- د) چرا علمای ربانی از گناه و حرام خواری نهی نمی کنند؟

حرمت و ممنوعیت "باطل خواری" و "حرام خواری" در آیات قرآن

ب علت گرفتاری یهودیان به عذاب جهنم

وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ

و [نیز به سبب] رباگرفتنشان که [مؤکداً] از آن نهی شده بودند،

وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ

و خوردن اموال مردم از راه نامشروع، [حلال‌های خدا بر آنان حرام شد]

وَأَعْتَذْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

و ما برای کافران از آنان عذابی در دنگ آماده کردہ‌ایم

(نساء ۱۶۱ - ترجمه شیخ حسین انصاریان)

حرمت و ممنوعیت "باطل خواری" و "حرام خواری" در آیات قرآن

الف نهی از تصرف در اموال دیگران و تروریست اقتصادی [سلامت اجتماع = سلامت اقتصاد]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ۱- لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ

ای کسانی که ایمان آورده اید ، مخوردید ، مال هایتان را در میان خودتان به ناحق مگر آنکه باشد داد و ستدی از رضایت یکدیگر از شما

۲- وَلَا تَقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ => إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا (نساء ۲۹)

مکشید خودتان را به یقین خدا هست به شما پیوسته مهروز

- عاقبت باطل خواری و تروریست اقتصادی

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُذْوَانًا وَظُلْمًا -> فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا

و هر که انجام دهد این [کار] را از روی تجاوز و ستم پس به زودی در می آوریم اور را به آتشی

وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا (نساء ۳۰)

و هست این [عذاب] بر خدا آسان

حرمت و ممنوعیت "باطل خواری" و "حرام خواری" در آیات قرآن

حرام خواری و دروغ پردازی یهودیان عصر پیامبر (ص)

(مائده ۴۲)

سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَالُونَ لِلسُّخْتِ

بسی گوش کنندگان برای دروغ پردازی بسیار خوردنگان اند [مال] حرام را

- معنای واژه "سُخت"

سخت در اصل به معنی ۱- استیصال (ریشه کن ساختن و هلاکت) است .
۲- جدا کرد پوست و گرسنگی شدید

"مال سخت" به هر مال حرامی که موجب ننگ و عار است گفته می شود .

=> به مال حرام از این جهت "سخت" گویند که زود مستاصل و دوام ندارد . به هر "مال نا مشروع" به ویژه "رشوه" سخت گویند زیرا این گونه اموال ، صفا و طراوت و برکت را از اجتماع انسانی می برد ، همان طور که کندن پوست درخت ، باعث پژمردگی یا خشکیدن آن می گردد . [تفسیر نمونه ، ج ۴ ، ص ۳۸۶]

- تناسب و ارتباط دو جمله : "سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ" و "أَكَالُونَ لِلسُّخْتِ" از روش داوری بنی اسرائیل این بود که هنگامی که شخصی به نا حق به او مراجعه می کرد و رشوه می داد ، به سخنان باطل و سرتاپا دروغ او گوش می داد و به سخنان و دفاعیات متخاصل دیگر توجه نمی کرد ، ولذا این دو جمله به عنوان دو صفت داوران بنی اسرائیل در کنار هم بیان شده است [تفسیر فخر رازی ، ج ۱۱ ص ۲۳۴]

حرمت و ممنوعیت "باطل خواری" و "حرام خواری" در آیات قرآن

چرا علمای ربانی از گناه و حرام خواری نهی نمی کنند؟ [سرزنش علمای اهل کتاب]

**وَتَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ
وَأَكْلِهِمُ السُّخْتَ**

= لَيْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {٦٢}

بسیاری از آنان را می بینی که به سوی گناه و تجاوز [از حدود خدا] و حرام خواری می شتابند، هر آینه بد است اعمالی که همواره انجام می دادند

**لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمِ
وَأَكْلِهِمُ السُّخْتَ**

= لَيْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ {٦٣}

چرا الهی مسلکان و عالمان یهود، آنان را از گفتار گناه آسود و حرام خواری باز نمی دارند؟ قطعاً بد است سکوتی که همواره پیش می گرفتند! (مائدہ ۶۲ و ۶۳ | ترجمه شیخ حسین انصاریان)

آگاهی : راغب گوید سخت به آن مال حرام گفته می شود که موجب ننگ و عار باشد و تناسب آن با معنای لغوی سخت این است که خوردن این اموال دین و مروت انسان را ریشه کن می کند .

نکته : تکرار واژه سخت در قرآن سه بار در سوره مائدہ آمده است . [مفردات راغب اصفهانی]

۱۶) رشوه در نهض البلاعه

الف) داستان "اشعش ابن قیس" منافق و رشوه شبانه او به علی علیه السلام

ب) شرایط حاکمان عدل
[شش مورد از نباید های مسئولین جامعه اسلامی]

رشوه در نهج البلاغه

الف داستان "اشعث ابن قيس" منافق و رشوه شبانه او به علی عليه السلام

وَأَعْجَبٌ مِنْ ذِلِكَ طَارِقٌ طَرَقَنَا بِمَلْفُوفَةٍ فِي وَعَائِهَا، وَمَعْجُونَةٌ شَنِّيَّتُهَا، كَأَنَّمَا عُجِّنَتْ
بِرِيقِ حَيَّةٍ أَوْ قَيْئِهَا، فَقُلْتُ: أَصِلَّةٌ، أَمْ زَكَاةٌ، أَمْ صَدَقَةٌ؟ فَذِلِكَ مُحَرَّمٌ عَلَيْنَا أَهْلُ الْبَيْتِ!
فَقَالَ: لَا ذَا وَلَا ذَاكَ، وَلَكِنَّهَا هَدِيَّةٌ. فَقُلْتُ: هَبِّلْتَكَ الْهَبِّيلُ! أَعْنَ دِينِ اللَّهِ أَتَيْتَنِي لِتَخْدَعَنِي؟
أَمْ خَتِّبْتُ أَنْتَ أَمْ دُوْجَنَّةً، أَمْ تَهْجُرْ؟ وَاللَّهِ لَوْ أُعْطِيْتُ الْأَقَالِيمَ السَّبْعَةَ بِمَا تَحْتَ
أَفْلَاكِهَا، عَلَى أَنْ أَعْصِيَ اللَّهَ فِي نَمْلَةٍ أَسْلَبَهَا جُلْبَ شَعِيرَةَ مَا فَعَلْتُهُ، وَإِنَّ دُنْيَا كُمْ
عِنْدِي لَأَهْوَنُ مِنْ وَرَقَةٍ فِي فَمِ جَرَادَةٍ تَقْضِمُهَا. مَا لِغَلِّيْ وَلِنَعِيمٍ يَفْتَنِي، وَلَذَّةُ لَا
تَبْقَى! نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ سُبَاتِ الْعَقْلِ، وَقُبْحِ الزَّلَلِ. وَبِهِ نَسْتَعِينُ.

از این شگفت انگیزتر داستان کسی است (اشعث بن قيس منافق) که نیمه شب در خانه را زد و ظرف سرپوشیده ای (پراز حلوای خوش طعم و شیرین) برای من هدیه آورد. معجونی بود که من از آن متنفر شدم گویی با آب دهان ماریا استفراغ او خمیر شده بود. به او گفتم: آیا این هدیه است یا زکات یا صدقه؟ که این هردو بر ما اهل بیت حرام است. او گفت: نه این است و نه آن ولی هدیه است! گفتم: زنان بچه مرده بر تو گریه کنند آیا از طریق آیین خدا به سراغ من آمده ای تا مرا بفریبی؟ آیا تعادل فکری خود را از دست داده ای یا جن زده ای یا برادر شدت بیماری هذیان می گویی؟ به خدا سوگند اگر اقلیمهای هفتگانه (روی زمین) را با آنچه در زیر آسمانهاش قرار دارد به من داده شود که خدارا با گرفتن پوست جوی از دهان مورچه ای نافرمانی کنم هرگز نخواهم کرد. به یقین دنیای شما نزد من از برگ درختی که در دهان ملخی در حال جویدن باشد پست تر و بی ارزش تر است. علی را با نعمتهای فانی دنیا و لذتهای نایابیدار آن چه کار؟! به خدا پناه می برم از خواب رفتن عقل و لغش های قبیح و زشت و در این راه از او یاری می طلبیم.

[نهج البلاغه خطبه ۲۲۴ بخش سوم]

رشوه در نهج البلاغه

ب شرایط حاکمان عدل [شش مورد از نباید های مسئولین جامعه اسلامی]

وَقَدْ عَلِمْتُمْ أَنَّهُ لَا يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ الْوَالِى عَلَى الْفُرُوجِ وَالدَّمَاءِ
وَالْمَغَانِيمِ وَالْأَحْكَامِ وَإِمَامَةِ الْمُسْلِمِينَ الْبَخِيلُ، فَتَكُونُ فِي أَمْوَالِهِمْ
نَهْمَتُهُ، وَلَا الْجَاهِلُ فَيُضْلِلُهُمْ بِجَهْلِهِ، وَلَا الْجَافِى فَيَقْطَعُهُمْ بِجَفَائِهِ،
وَلَا الْحَائِفُ لِلِّدُولِ فَيَتَخَذَّ قَوْمًا دُونَ قَوْمٍ، وَلَا
الْمُرْتَشِى فِي الْحُكْمِ فَيَذْهَبُ بِالْحُقُوقِ، وَيَقْفَ بِهَا دُونَ
الْمَقَاطِعِ، وَلَا الْمُعْطَلُ لِلِّسْنَةِ فَيُهْلِكَ الْأُمَّةَ.

شما می دانید، آن کس که بر نوامیس، و خونها، و اموال (مردم) و احکام و امامت مسلمین، سلطه پیدا می کند، نباید بخیل باشد تا حرص بر جمع آوری اموال برای خود او را مشغول سازد (واز حق و عدالت بازدارد) و نباید جاهل و نادان باشد که با جهل خویش مردم را گمراه کند و نه خشن باشد که پیوندهای مردم را با خشونت خویش قطع کند و نه ستمگر و حیف و میل کننده اموال (بیت المال) تا تبعیض روا دارد، و گروهی را برگروه دیگری (بی دلیل) مقدم شمرد و نه در قضایت رشوه گیر باشد تا حقوق (مردم) را از بین ببرد و در رساندن حق (به صاحبانش) کوتاهی ورزد و نباید سنت (پیامبر) را تعطیل کند و بدین سبب امت را به هلاکت بیفکند!

[نهج البلاغه خطبه ۱۳۱ بخش سوم]

۷) فتاوای فقهی { احکام }

- *) احکام "غصب" (از روگیری، زورستانی)
- *) "رشوه" از کسب های حرام و باطل
 - الف) آیا رشوه خواری حرام است؟
 - ب) حکم رشوه در عقد قرارداد
 - ج) حکم دادن رشوه برای حل مشکل اداری و تسريع در کار

فتواهی فقهی [احکام]

* احکام "غصب" (زروگیری، زورستانی)

"غصب" آن است که انسان به ناحق و ظالمانه، بر اموال یا حقوق دیگران مسلط شود.

شخصی: مانند سرقت از منزل یا مغازه کسی

عمومی: مانند برداشتن لوازم اداره، نپرداختن خمس و زکات

اموال

اقسام غصب

شخصی: مانند نماز خواندن در مکانی که دیگری در مسجد برای خود گرفته است تا زمانی که به طور متعارف این حق را برای او قائل هستند.

عمومی: مانند جلوگیری از استفاده مردم از مسجد یا پل و خیابان و سدّ معبر.

حقوق

نکته: تمام اقسام غصب حرام است و از گناهان کبیره به شمار می‌رود.

بازگرداندن چیز غصبی به صاحبش واجب است و اگر از دنیا رفته باید به ورثه او بازگرداند و اگر آن چیز از بین برود، باید عوض آن را به او بدهد.

[آموزش فقه، ص ۳۷۴]

فتواهی فقهی [احکام]

۷

"رشوه" از کسب های حرام و باطل *

الف) گرفتن و دادن رشوه اگر به خاطر رشوه این باشد که به باطل حکم کند برای رشوه دهنده، حرام است.

برای رشوه گیرنده، حرام است.

ب) اگر رسیدن به حقش متوقف بر رشوه دادن باشد. برای رشوه دهنده، جایز است.

برای رشوه گیرنده، حرام است.

آگاهی: آیت الله خامنه‌ای حفظه الله : پرداخت پول یا اموال دیگر از طرف مراجعه کنندگان به کارمندان ادارات، حتما منجر به فساد ادارات خواهد شد و حرام است، حتی در موارد اضطراری چنین مجوزی ندارند.

[احکام نموداری، ص ۱۳ ج دوم]

فتاوای فقهی

الف آیا رشوه خواری حرام است ؟

www.jonbeshnet.ir Btid.org

قال رسول الله ﷺ:
إِنَّمَا الرُّشْوَةَ قِيمَهُ مُضْطَبٌ لِلخَفْرِ وَلَمْ يُصَدِّقْ رِبَعَةُ الْأَنْذَنَةِ
از رشوه بپرهیزید. چرا که رشوه

کفر محض

است و رشوه خواری
بوی بهشت
والستہام نخواهد کرد.
بخاری و مسلم ج ۱۰۰، ص ۲۱۲

آیا رشوه خواری حرام است؟

✓ **پاسخ:** پرداخت پول یا اموالی، از سوی مراجعته کننده، به کارمندان اداره‌ها – که وظیفه ارائه خدمات به مردم را دارند – منجر به فساد اداره‌ها خواهد شد که از نظر شرعی حرام است. گرفتن آن بر دریافت کننده نیز حرام است و حق تصرف در آن را ندارد.

فتاوای فقهی

۷

ب حکم رشوه در عقد قرار داد

بادیمه تعالیٰ

رشوه در عقد قرار داد

سؤال: در برخی پروژه ها مرسوم شده است که نماینده کارفرما در ازاء عقد قرارداد مبلغی را به عنوان شیرینی از پیمانکار طلب می کند، در صورت استنکاف پیمانکار، کمترین ضرر آن، اخلال در کار پیمانکار است و حتی گاهی موجب ضرر پیمانکار می شود، تکلیف پیمانکار در این موارد چیست؟

جواب: پرداخت و دریافت چنین مبالغی جایز نیست و در این گونه امور، از طریق راهکارهای قانونی اقدام نمایید.

فتاوای فقهی

ج حکم دادن رشو برای حل مشکل اداری و تسريع در کار

حکم دادن رشو برای حل مشکل اداری و تسريع در کار

آیات عظام امام، بوجت، خامنه‌ای، صافی، فاضل، مکارم و نوری: برداخت پول با اموالی، از سوی مراجعه کننل، به کارمندان اداره‌ها که وظیفه ارانه خدمات به مردم را دارند مجبور به فساد اداره‌ها خواهد شد که از نظر شرعی حرام است. کرفتن آن بردریافت کننل نیز حرام است و حق تصرف در آن را ندارد.

آیات عظام تبریزی، سیستانی و وحید: رشو دادن در غیر باب قضاؤت، برای کرفتن حق جایز است ولی کرفتن آن برکسی که وظیفه آش ارانه کار و خدمت است، جایز نیست.